

که در این دوره پژوهشگاه قوه قضائیه افتاده این است که کلیه پژوهش‌ها الزام شدند که خروجی کار پژوهشی را نه صرفاً در قالب یک کار پژوهشی بلکه در یک قالب یک برنامه عملیاتی به عنوان مثال اصلاح یک قانون، آئین‌نامه یا بخشنامه تنظیم کنند سپس پیشنهاد دهند و بعد در اداره قوانین یک ارزش‌افزوده‌ای نیز به این پیشنهادات اضافه می‌شود. به عنوان مثال اگر متن اصلاح قانونی پیشنهاد می‌شود، بررسی می‌شود که مغایرتی با قانون اساسی، سیاست‌های کلی نظام و شرع نباید داشته باشد و مبتنی بر رویه‌های شورای نگهبان باشد. این ارزش‌افزوده در اداره قوانین پژوهشگاه انجام می‌شود و بعد پیگیری‌های لازم تا تصویب نهایی آن موضوع انجام می‌شود.»

ضرورت رویکرد فعالانه قوه قضائیه در اقتصاد

طاہری نژاد ضمن اشاره به اهمیت مساله اقتصاد، درباره رویکرد قوه قضائیه در این حوزه گفت: «نقش قوه قضائیه در مسئله اقتصاد، به عنوان ابر مسئله و ابر چالش جمهوری اسلامی و به عنوان نقطه تهاجم دشمن و نظام سلطه است. از نقش‌آفرینی قوه قضائیه در حوزه اقتصاد، شاید در نگاه اول این‌طور برداشت شود که این نقش‌آفرینی منفعل است؛ یعنی نقش قوه قضائیه این است که با مفاسد اقتصادی مبارزه کند یا به پرونده‌هایی که وجوه اقتصادی دارند رسیدگی کند، مثلاً در پرونده‌ای که فعال اقتصادی حضور دارد یا یک تولیدکننده کارخانه‌ای دارد قوه تلاش می‌کند کارخانه‌اش و تولیدش تعطیل نشود.»

مدیران‌دیشکده محنا پیرامون نقش مولفه‌های حقوقی - قضایی در بهبود محیط کسب و کار افزود: «یک مثال بزمن؛ در شاخص‌های محیط کسب‌وکار ۱۰ شاخص مطرح می‌شود. از این ۱۰ شاخص، به پنج شاخص، مؤلفه‌های حقوقی و قضایی محیط کسب‌وکار می‌گویند، یعنی ۴۰، ۵۰ درصد عرصه محیط کسب‌وکار و محیط پیشرفت اقتصادی کشور به عملکرد نظامات حقوقی و قضایی کشور برمی‌گردد. مثلاً فرض کنید شاخص ضمانت اجرای قرارداد، این شاخص در عرصه شکل‌گیری اقتصاد و تعاملات در یک جامعه شاخص خیلی مهمی است.»

وی اضافه کرد: «می‌گویند اگر دو نفر وارد

یابی گفت: «به صورت کلی، بهترین الگوی اصلاح قوانین و مقررات، حتی تدوین آن به تعبیر بنده، از پایین به بالا است. آن نهادی که عملاً درگیر مشکل هست می‌تواند به خوبی بگوید در چه حوزه‌هایی نیازمند قانون‌گذاری است و قانون موجود در چه حوزه‌هایی نقص دارد. وقتی مشکلات از پایین به بالا احصاء شد، آن وقت میدانیم چه ماده‌ای را چطور باید اصلاح کنیم و بعد فرایند صحیح بالا طی و نهایتاً تصویب شود.»

وی پیرامون نقش برجسته قوه در ارتباط با قوانین افزود: «بسیاری از قوانین و مقررات (حالا نمی‌گویم همه قوانین و مقررات ولی بسیاری از این‌ها) با قوه قضائیه مرتبط می‌شوند. یکسری قوانین معروفی هست که جایگاه اجرایش در قوه قضائیه است؛ آن‌ها که به کنار، یعنی فرض کنید قوانین مربوط به آئین دادرسی که قضات با آن صبح تا شب درگیر هستند، چه اشکالاتی در روند دادرسی ایجاد می‌کند، چه مزایایی دارد، چه ضعف‌هایی دارد، چه قوت‌هایی دارد، این در درون بدنه قوه مشخص می‌شود. علاوه بر آن بسیاری از موضوعات مستقیماً مربوط به قوه قضائیه نمی‌شود، اما از آنجایی که قوه قضائیه نهاد قضایی کشور است، اختلافات آن حوزه‌ها، به دادگاه‌ها و دادگستری منتقل می‌شود، بسیاری از این مشکلات در همین فرایند رسیدگی به اختلافات، خودش را نشان می‌دهد که مثلاً فلان بخش تولیدی به دلیل فلان قاعده با مشکل مواجه شده است بعد به عنوان مثال بعد بدهی معوق بانکی پیدا کرده و حالا الان بانک آمده و می‌خواهد وثیقه را به اجرا بگذارد و امثالهم.»

رئیس اداره قوانین و مقررات پژوهشگاه قوه درباره نقش این اداره گفت: «در اداره قوانین پژوهشگاه قوه قضائیه، یکی از وظایف اصلی‌مان همین شناسایی است، یعنی همان‌طور که برای شناسایی اولویت‌های پژوهشی و معضلات قوه قضائیه و مأموریت‌های قوه در پژوهش یک شناسایی داریم، همین حالت در حوزه نقص قوانین و مقررات نیز تعریف می‌شود و پژوهش‌های ما مبتنی بر آن تنظیم می‌شود، علاوه بر این، آسیب‌شناسی وضع موجود هم در این پژوهش‌ها مدنظر است.»

وی همچنین درباره تفاوت دوره مدیریتی جدید پژوهشگاه با دوره‌های قبل گفت: «اتفاقی

امور روزمره پیشنهاد دهند. پژوهشگاه قوه قضائیه باتوجه به ماهیت پژوهشی و جایگاهی که در قوه قضائیه دارد، می‌تواند این نقش‌آفرین را برای قوه قضائیه ایفا کند. به این معنا که همین الان در دوره جدید هم پژوهشگاه قوه قضائیه به کلیه دادگستری استان‌ها و به کلیه مجموعه‌های مرتبط با قوه قضائیه اعم از مجموعه‌های ستادی و مراکز وابسته نامه‌نگاری کرده‌اند که اولویت‌ها و معضلات پژوهشی‌تان را اعلام کنید. از موضوعات ریز و جزئی تا موضوعات کلان خیلی نهادها به ما در پاسخ به این نامه مشکلات خود را گفته‌اند. پژوهشگاه جایی است که با فراغت بال بدون اینکه درگیری‌های روزمره آن بخش‌ها را داشته باشد قرار است بنشینند البته با تعامل با خودشان و مشکلاتشان را حل کند. ما در خیلی از برنامه‌ها، نشست‌ها و سایر اموری که در پژوهشگاه با دعوت خود قضات و مسئولین ذی‌ربط چه در دوره فعلی، چه دوره‌های قبل، معمولاً سعی می‌کنیم آن‌ها هم دعوت شوند و از تجربه انباشته آن‌ها هم استفاده شود.»

نقش قوه قضائیه در تدوین قوانین

دکتر حاجی علی خمسه پیرامون روش مساله